

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

TIME OF ART EDUCATION

Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical Conference
«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the institutions
of art education»

Харків
Україна
2019

УДК 37.032
ББК 85я43
Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор
Матвеева О.О. - доктор педагогічних наук, професор
Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор
Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор
Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор
Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор
Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор
Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор
Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)
Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

*Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
Протокол № 6 від 05.11.2019*

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019року) , ч.І / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 267с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, 2019

**УДК 37.032
ББК 85я43**

**© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2019**

Анастасія Самойленко

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ 167

Фан Юаньюань

ФОРМУВАННЯ ВОКАЛЬНО-СЛУХОВИХ НАВИКІВ У СТУДЕНТІВ
МУЗИЧНО-ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ..... 172

Ганна Ткаченко

СЦЕНІЧНЕ ВТІЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ ЗАСОБАМИ
ПЕРФОРМАНСУ 177

Олена Кисельова

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО
ВИКОРИСТАННЯ МУЗИЧНО-ІГРОВИХ МЕТОДІВ 182

Дмитро Головаш

ВЕБ-ДИЗАЙН ЯК ФУНДАМЕНТ СУЧАСНОГО ВІРТУАЛЬНОГО
СЕРЕДОВИЩА..... 186

Л.В. Беземчук, Ірина Беденко

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МИСТЕЦТВА 189

Олександра Губанова

ЗНАЧЕННЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА..... 193

Юлія Панасенко

РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ У ФОРМУВАННІ ДОСВІДУ ТВОРЧОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ 198

Марія Тарасенко, Любов Тарасенко

ФОРМУВАННЯ МИСТЕЦЬКОГО ДОСВІДУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ
МУЗИКИ 203

УДК 378

Анастасія Самойленко

Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С.Сковороди
факультет мистецтв
31 група

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ В ПРОЦЕСІ ІНСТРУМЕНТАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Беземчук Л.В.

В статті проаналізовано особливості формування музичного мислення майбутнього вчителя музики в процесі інструментальної підготовки. Визначено педагогічні умови формування музичного мислення. Ключові слова: музичне мислення, інструментальна підготовка, майбутній вчитель музики.

The peculiarities of formation of musical thinking of the future music teacher in the process of instrumental preparation are analyzed in the article. The pedagogical conditions of the formation of musical thinking are determined.

Keywords: *musical thinking, instrumental training, future music teacher.*

Постановка проблеми та її актуальність. В сучасних умовах гостро постає проблема реалізації інтелектуального потенціалу. Необхідно удосконалювати всю систему освіти, привести зміст і методи навчання у відповідність до принципів гуманізації та демократизації, спираючись на новітні досягнення психолого-педагогічної науки. Розбудова української національної школи вимагає від майбутнього вчителя високої педагогічної культури і методичної майстерності.

Особливого значення це питання набуває при підготовці вчителя музики у зв'язку з багатогранністю його діяльності як педагога, вихователя і виконавця. Вчителеві музики необхідно вміти не тільки високо художньо виконати твір, що вивчається в класі, а й глибоко, яскраво і дохідливо розкрити його зміст. У зв'язку з цим перед музично-педагогічними факультетами ЗВО постають серйозні

завдання: сформувати такі якості мислення студента, які дозволяють йому самостійно, творчо засвоювати і переробляти музичну інформацію, що постійно поповнюється; озброїти його загальним методом оволодіння новими знаннями.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема розвитку мислення багатогранна й різнопланова. Філософський аспект даної проблеми висвітлено в працях Н. Банковської, Е. Войшвіло, В. Павленка, Ю. Петрова, А. Ткаченка та інших. Вчені вважають мислення особливою пізнавальною, теоретичною діяльністю, яка полягає в утворенні наукових понять, оперуванні ними і практичному їх застосуванні. Питання мислення у різний час розглядали психологи Б. Ананьєв, І. Бех, Л. Виготський, Г. Костюк, В. Крутецький, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та інші. Вони визначають цей феномен як цілісне і системне явище, для дослідження якого необхідно вивчати властивості його структурних компонентів та зв'язки з іншими психічними процесами. Особливості мислення в педагогічній діяльності вивчали О. Абдулліна, Д. Гоноболін, З. Калмикова, Г. Нагорна, В. Паламарчук та інші. Дослідженнями цих авторів встановлено, що специфічність мислення сучасного вчителя зумовлюється нестандартністю, складністю, динамізмом його професійної діяльності.

Сучасні українські вчені - педагоги вбачають у розвинутому музичному мисленні один з основних критеріїв сформованості культури (О. Щолокова), музичного сприйняття (О. Ростовський, О. Рудницька), естетичного ставлення до дійсності та мистецтва (В. Бутенко, О. Костюк).

Мета статті: проаналізувати методику формування музичного мислення вчителя музики в процесі музично-інструментальної підготовки.

Виклад основного матеріалу. У нашому дослідженні музичне мислення визначається як складний соціально та історично зумовлений функціональний комплекс музично-пізнавальних здібностей, які вимагають цілеспрямованого розвитку, і забезпечують продуктивність музично-творчої діяльності вчителя.

Аналіз філософсько-естетичних, музикознавчих і психолого-педагогічних джерел дозволив визначити компонентну структуру музичного мислення

майбутнього вчителя музики. Вона становить єдність п'яти компонентів: мотиваційно-потребового (усвідомлення потреби у розвинутому музичному мисленні, інтерес до створення і виконання музики); емоційно-почуттєвого (відчуття характеру музики, наявність естетичного задоволення відвиконання); творчо-діяльнісного (створення творчої атмосфери художньо-педагогічної взаємодії, незалежність у роботі, оригінальність виконавської і вербальної інтерпретацій); когнітивно-операційного (спеціальні знання про музику як вид мистецтва: музична мова, інтонаційна система, стиль, тощо); оцінювально-орієнтаційного (спеціальні уміння, пов'язані з аналізом музичного твору і формулюванням розгорнутого оцінного судження).

Інструментальна підготовка є необхідною складовою фахової підготовки вчителя музики, найбільше сприяє індивідуальному та професійному зростанню особистості, тому є значущим фактором формування музичного мислення в єдності набуття спрямованості мотивів, досягнення музично-виконавської компетентності, озброєння музично-педагогічними знаннями, розвитку творчої самостійності. Інтенсивність процесу інструментальної підготовки під час навчання у ЗВО залежить від підвищення рівня сформованості досліджуваного феномена. Автори зазначають, що формування музичного мислення можливе за таких педагогічних умов: створення відповідної настроєності, настанови на осмислення і виконання твору; забезпечення взаємодії мистецтв у процесі інструментальної підготовки.

Провідною педагогічною умовою формування музичного мислення виступає розвиток творчої самостійності, яка максимально забезпечує самовдосконалення особистості вчителя музики, націлює на індивідуальне та професійне зростання. Стан розвитку музичного мислення студентів музично-педагогічних факультетів залежить від співвідношення інтелектуального розвитку з навчальною і майбутньою професійною діяльністю. Досягнення позитивних результатів потребує вирішення таких завдань: вивчення можливостей формування музичного мислення на музично-педагогічних факультетах, розробка критеріїв та показників сформованості музичного

мислення студентів, виявлення рівнів його прояву, визначення доцільності впровадження самостійної роботи при формуванні музичного мислення у педагогічних вузах в процесі інструментальної підготовки.

На підставі аналізу наукових джерел визначається 5 груп критеріїв сформованості музичного мислення студентів, а саме:

1. Мотиваційно-потребовий, який дає змогу з'ясувати ступінь готовності студентів до формування музичного мислення. Показники зазначеного критерію: наявність потреби спілкування з дитячою аудиторією, підвищений інтерес до занять з інструментальної підготовки.

2. Емоційно-почуттєвий критерій відображає безпосередність емоційних реакцій, емпатичне проникнення в художній світ автора. Показники: активність у процесі обговорення вражень від спілкування з музичними творами, переживання успіхів та невдач власної виконавської діяльності в процесі навчання.

3. Творчо-діяльнісний критерій музичного мислення віддзеркалює міру прагнення студентів до музично-творчої діяльності, що передбачає активну роботу в процесі інструментальної підготовки, самостійний творчий пошук. Показники: бажання виразити себе у різних видах музично-творчої діяльності зокрема в написанні і виконанні музики, прояв самостійного задуму та оригінальність вербальної і виконавської інтерпретацій.

4. Когнітивно-операційний критерій відображає міру розвиненості музично-пізнавальних здібностей студента, рівень наявності набутих знань з музичного мистецтва. Показники: знання педагогічного репертуару і специфіки виконавської діяльності у загальноосвітній школі, володіння мислительськими операціями аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення.

5. Оцінювально-орієнтаційний критерій музичного мислення допомагає визначити рівень здатності студента до естетичної оцінки духовних цінностей, окремих музичних творів; критичність оцінки своєї підготовки до спілкування з музикою та проведення естетично-виховної роботи в школі. Показники:

самостійність оцінних суджень, здатність аналізувати власні почуття та особисте ставлення до музичних творів [1].

Висновки. У статті наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення проблеми формування музичного мислення студентів, що виявляється у педагогічному обґрунтуванні змісту і структурних компонентів музичного мислення, визначенні педагогічних умов, встановленні критеріїв та рівнів його сформованості в процесі інструментальної підготовки.

Список використаних джерел

1. Мозгальова Н.Г. Особливості музичного мислення майбутнього вчителя музики. // Наука і сучасність: Зб. наук. праць Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. - К. Лагос, 2001 ТХХ VIII С. 50 – 56
2. Ростовський О.Я. Теорія і методика музичної освіти: Навч.-метод. посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2011. 640 с.
3. Сегеда, Н. А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації [Текст] дис... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. А. Сегеда. К., 2002. 209 с.